

Київський національний університет театру, кіно і телебачення
імені І. К. Карпенка-Карого
Інститут екранних мистецтв
Кафедра кінотелеоператорства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

Інга Чхатарашвілі-Петраш

« 01 » 09 2025

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СТВОРЕННЯ ЕКРАННОГО ПРОСТОРУ ФІЛЬМУ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти	другий (магістерський)
спеціальність	В1 Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво
спеціалізація	В1.01 Аудіовізуальне мистецтво
освітня програма	Кінооператорство

Розробники: Вержбицький Богдан, доцент, заслужений діяч мистецтв України,
кафедра кінотелеоператорства

Викладачі: Вержбицький Богдан, доцент, заслужений діяч мистецтв України,
кафедра кінотелеоператорства

РПНД розглянуто і затверджено на засіданні кафедри кінотелеоператорства
Протокол від 30.08.2025 № 1

В. о. завідувача кафедри Богдан ВЕРЖБИЦЬКИЙ

РПНД погоджено з гарантом освітньої-професійної програми
«Кінооператорство»

Доцент, кандидат мистецтвознавства Вікторія МИРОНЕНКО
30.08.2025

Пролонговано:

на 2026/2027 н.р.,
Завідувач кафедри (Мироненко В.), протокол від 27.08.2026 № 1
(підпис) (ПІ)

на 20__/20__ н.р.,
Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20__ № ____
(підпис) (ПІ)

на 20__/20__ н.р.,
Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20__ № ____
(підпис) (ПІ)

на 20__/20__ н.р.,
Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20__ № ____
(підпис) (ПІ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма навчання
	денна
Характеристика навчальної дисципліни	Обов'язкова
Курс	1
Семестр	1
Кількість кредитів	6
Загальний обсяг годин	180
Розподіл годин за видами аудиторних занять та самостійної роботи	Лекційні
	16
	Семінарські
	8
	Практичні
	24
	Самостійна робота
	132
Вид підсумкового контролю	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета формування у студентів систематизованих знань щодо історії та засобів створення зображально-виразного рішення фільму у спільній роботі творчої групи для побудови пластичного візуального образу

В художньому екранному творі це спільний характер роботи: режисера, оператора, художника, художника по костюму, художника - гримера, та інших, завдяки яким створюється єдина візуалізація простору як окремого кадру, так і фільму.

Завданням навчальної дисципліни є сформувати у магістрів здатність до самостійної кінооператорської, дослідницької діяльності. Осмислення виражальних засобів, що використовують провідні фахівці кінознімальної групи для створення просторової цілісності, особливого, замкненого рамкою кадру простору, підтриманого не механічними, а внутрішніми силами і зв'язками. Підготовка, аналіз та створення творчого просторового зображення як дослідницького результату. Розвиток навичок свідомого управління екранним простором: візуальною композицією, акторською присутністю в кадрі, декорацією, гримом, костюмом, реквізитом, освітленням. Ознайомлення і засвоєння, методологічних прийомів при спільній роботі творчої групи над створенням візуального простору фільму. Формування здатності до аналітичного й концептуального мислення у процесі створення кадру фільму та інтеграція теорій кіно, медіа та перформативних практик у власну творчість.

Очікувані результати навчання (ПРН) за дисципліною

РН2. Уміти застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні та вирішенні проблем теорії та практики аудіовізуального мистецтва та медіавиробництва.

РН4. Уміти застосовувати правові та етичні норми оцінки професійної діяльності, розробки та втілення аудіовізуальних проектів в умовах ситуаційної невизначеності.

РН5. Використовувати релевантні дані для прийняття рішень в сфері аудіовізуального мистецтва та медіавиробництва, відшуковувати потрібні дані, аналізувати їх та оцінювати за допомогою сучасних методів та засобів роботи з даними.

РН6. Вільно спілкуватись іноземною мовою усно і письмово в науковій, творчо-виробничій та суспільній сферах діяльності.

РН7. Оцінювати якість аудіовізуальних творів, враховувати ризики при їх виробництві.

РН9. Вміти керувати професійним колективом.

РН10. Розробляти та реалізовувати проекти створення та комерціалізації аудіовізуальних творів.

РН11. Приймати оптимальні рішення у творчо-виробничій діяльності у складних непередбачуваних умовах.

РН12. Популяризувати аудіовізуальні проекти в сучасних медіа.

РН13. Опрацьовувати екранні твори українських та зарубіжних фахівців, застосовувати сучасні методики і технології аналізу для формування авторської концепції.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Якісний екран для перегляду фільмів та практичних зйомок, виконаних студентом під час створення практичних робіт.

Комп'ютер, монітор для монтажу та перегляду.

Павільйон з освітлювальними приладами.

Для виконання роботи в павільйоні студенту пропонується скористатись приладами, наведеними нижче:

Цифровий фотоапарат або відеокамера на штативі, сіра шкала, експонетри.

Об'єктив: нормальний, ширококутний, довгофокусний, трансфокатор.

Відбивачі з білою та сріблястою стороною, спецприспособи.

Фільтри: захисні, нейтрально-сірі, ефектні та ін.

Комп'ютер, монітор для перегляду.

Освітлювальні прилади:

Направлені

- ARRI-575 або Юпітер-575 (потужність 575 вт.); Юпітер-650 (потужність 650 вт.); Dedo 150 (потужність 150 вт.)

Розсіяні

- Світло-500 (потужність 500 Вт.), Світло-1000 (потужність 1000 Вт.); Кінофло 2x55 (потужність 110 Вт.); Кінофло 4x55 (потужність 220 Вт.); Кінофло 8x55 (потужність 440 Вт.); Кінофло 2x4 (потужність 150 Вт.); Кінофло 4x4 (потужність 300 Вт.); Кінофло FlatHead 8x75 (потужність 600 Вт.).

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Розподіл годин між видами робіт						
	денна форма						
	у тому числі						
	усього	лекції	семінари	практичні	лабораторні	індивідуальні	сам. робота
1	2	3	4	5	6	7	8
Тема 1. Предмет, завдання, основні поняття, методологія дисципліни Створення екранного простору фільму	13	2					11
Тема 2. Вікно у світ і простір кадру. Використання досвіду театру та живопису. Стильові особливості композиції «Жива картина» «Tableaux vivants».	13	2					11
Тема 3. Формування екранного простору фільму та зображально–виразних засобів. Середовище як візуальний простір та місце дії.	13	2					11
Семінар 1	2		2				
Тема 4. Зміст і завдання практичної роботи.	17			6			11
Тема 5. Візуальний експеримент як запорука успіху. Аналіз складових елементів зображення акторів в анімаційному середовищі.	13	2					11
Тема 6. Реквізит як засіб передачі інформації та засіб створення атмосфери. Грим як органічний елемент структури.	13	2					11
Семінар 2	2		2				
Тема 7. Розробка вибраного матеріалу для практичної роботи. Аналіз вибраного матеріалу для практичної роботи. Виконання практичної роботи з моделювання простору як місця дії.	17			6			11
Тема 8. Створення штучного середовища в кіно та ілюзія реального простору. Особливості сумісного характеру роботи над екранним простором фільму.	13	2					11

Тема 9. Костюм як складова частина екранного простору та художнього рішення. Від Сесіла Біттона до Жан-Поль Готьє.	13	2					11
Семінар 3	2		2				
Тема 10. Детальна розробка вибраного матеріалу для практичної роботи.	17			6			11
Тема 11. Повномасштабна реконструкція історичної епохи. Достовірність та історична правдивість.	13	2					11
Тема 12. Практична зйомка в створеній декорації павільйонна актора(ів) з використанням реквізиту, гриму, костюму, освітлення.	17			6			11
Семінар 4	2		2				
Разом	180	16	8	24			132

4 Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет, завдання, основні поняття, методологія дисципліни «Створення екранного простору фільму». Формування екранної мови та зображально – виразних засобів для побудови пластичного візуального рішення фільму. Засоби виразності як спосіб передачі задуму. Виявлення маркерів у окремому екранному кадрі. Актор, грим, костюм, реквізит та складові елементи як джерело взаємодії, простір кадру, пропорції, композиція, фокус, освітлення, колірне рішення, відтворення живописних образів в кадрі. Поетапне створення екранного простору, об'єднання творчих та технічних рішень. Ключові правила візуальної мови.

Основні поняття / ключові слова: формування екранної мови, засоби виразності, простір кадру, складові елементи як джерело взаємодії, освітлення, колірна палітра, об'єднання творчих та технічних рішень.

Рекомендована література (основна): 1, 10-12, 15-16

Додаткова: 3-5, 7-8.

Тема 2. Вікно у світ і простір кадру. Використання досвіду театру та живопису. Рамка. Стильові особливості композиції «Жива картина» «Tableaux vivants». Кадрування як важливий аспект візуального простору в кіно. Tableaux vivants (фр.«Жива картина»). Пантомімні композиції, що подаються позуючими людьми. Наслідування відомих художніх творів або уявних картин і скульптур. Композиція відноситься до того, як елементи в кадрі розташовуються один до одного. Методи використання ліній і форм для створення відчуття глибини або руху. Візуальний простір - область, яка визначає, яким чином простір представлений у фільмі - «рамка, опора», як інструмент, що розкриває речі для їх самопрезентації. Завдання кадрування: визначати, які елементи будуть включені у кадр, які виключені; які елементи знаходяться на передньому або задньому плані, і яка частина кадру є найбільш важливою для передачі ідеї чи емоції. Фігура та фон: Наш мозок завжди виділяє об'єкт уваги (фігуру) на іншому тлі.

«У просторі і даються ознаки, і разом таїться подія. Цю межу простору занадто часто переглядають. І коли її вдається розглянути, вона все одно залишається ще складною, особливо поки фізично-технічний простір вважається тим єдиним, до якого заздалегідь повинна чекати прив'язки будь-яка просторова характеристика»

«Порожнеча не ніщо. Вона також і не відсутність. У скульптурному втіленні порожнеча входить у гру як шукаюче припущення, створення місць».

Основні поняття / ключові слова:

Tableaux vivants, особливості композиції «Жива картина», простір у фільмі, завдання кадрування, рамка, опора, елементи в кадрі, передачі ідеї, емоції, порожнеча.

Рекомендована література (основна): 12-13, 20-21.

Додаткова: 8, 12-14

Тема 3. Формування екранного простору фільму та зображально – виразних засобів.

Середовище як візуальний простір і як місце дії. Екранний простір у кіно (візуальний простір), створюється на екрані та використовується для розповіді історії. Цей простір формується з різних елементів: декорації, костюми, світло, звук та ін. Екранний простір має кілька компонентів, які використовуються для створення певного ефекту чи настрою у фільмі. Ці компоненти включають:

1. Кадр - це фізичний розмір екрану, який визначає межі простору, де відбуваються дії. Кадр може бути використаний, щоб створити почуття тісноти та інтимності, або ж простір та дистанцію між персонажами.

2. Розміщення об'єктів – це розташування персонажів та об'єктів на екрані. Розміщення об'єктів може використовуватися для створення ефекту переповненості або виділення головних героїв на екрані.

3. Глибина – це візуальна відстань між об'єктами та персонажами на екрані. Глибина може бути використана, щоб створити почуття простору та глибини, що допоможе глядачеві зануритися в історію.

4. Перспектива - це відношення розмірів та розташування об'єктів на екрані. Перспектива може бути використана, щоб створити почуття глибини та тривимірності.

5. Освітлення – це використання світла для створення певного настрою чи ефекту. Висвітлення може бути використане для створення тіней та відтінків, які допомагають передати емоційну складову сцени.

6. Колір – це використання кольору для передачі настрою та емоцій. Колір може бути використаний для створення конкретних асоціацій та настроїв у глядача.

Сформовані компоненти екранного простору використовуються для створення певного ефекту чи настрою у фільмі. Добре спроектований екранний простір допомагає глядачеві зануритися в історію та повірити у те, що відбувається на екрані.

Особливості роботи художника над моделюванням кінопавільйону як натурального місця дії.

Роль художника у оформленні простору оскільки він відповідає за створення візуальних елементів, які можуть впливати на атмосферу та настрій у приміщенні. Охоплює живопис, графіку, скульптуру, а також декоративні елементи.

Основні поняття/ключові слова: Екранний простір, елементи простору, декорації, робота художника, костюми, світло, грим, компоненти простору, кадр, розміщення об'єктів, глибина, перспектива, колір.

Рекомендована література (основна): 1, 10-12, 15-16

Додаткова: 3-5, 7-8.

Тема 4. Практична робота. Зміст і завдання практичної роботи.

Ознайомлення із змістом, умовами для виконання практичної роботи. Перегляд матеріалів практичних робіт студентів попередніх років. Студенти кінооператори копіюють кадр фільму, щоб запозичити технічну майстерність майстрів. Цей метод навчання, допомагає зрозуміти, як було створене зображення епізоду, сцени та кадру фільму. Дослідити з яких елементів вибудована композиція, як працює колір, а також розвиває власний авторський почерк. Вивчити авторське використання зображально – виразних засобів, в екранному просторі, як спосіб передачі задуму.

Процес копіювання ділиться на кілька важливих етапів.

Розбір техніки: студент аналізує і вивчає, як автор створив композицію в просторі кадру, як працює світло, тіні, колір.

Основні поняття/ключові слова: творчий експеримент; дослідницький кадр; корекція задуму; експериментальна задача; методи зйомки; інтерпретація результатів;

Рекомендована література (основна): 1-5, 10-12, 15-17

Додаткова: 3-5, 7-8.

Тема 5. Візуальний експеримент як запорука успіху. Аналіз складових елементів зображення акторів в анімаційному середовищі. Візуальне сприйняття та емоційне враження від кінокадру. Перетворення візуального простору та надання естетичних характеристик. Аналіз складових елементів зображення акторів в анімаційному середовищі. Досвід роботи над фільмом «Таємниця острова Бек-Кап». Поєднання гри акторів із унікальною анімацією. Візуальний стиль який повторює класичні гравюри.

Складові елементи зображення акторів в анімаційному середовищі:

1. Дизайн персонажа: зовнішній вигляд і стиль персонажа. Елементи форма тіла, обличчя, волосся, одяг і т.д.
 2. Анімація: рух персонажа, переконливий і реалістичний, включає елементи: ходу, жести, міміку і т.д.
 3. Висвітлення: з використанням світла для підкреслення форми та обсягу персонажа, створенням атмосфери та настрою у сцені.
 4. Камера: вибір ракурсів та кутів зйомки для змінювання сприйняття персонажа.
- Кожен із цих елементів впливає, як персонаж сприймається і які емоції викликає.

- яскраві кольори та активний рух створюють відчуття веселощів та енергії;
- похмурі кольори та повільний рух створюють відчуття тривоги та напруги.

кожний з елементів та їх взаємодії допомагають створити більш переконливих та емоційних персонажів в анімаційному середовищі.

Завдання: проведи аналіз зображення акторів в анімаційному середовищі на прикладі досвіду роботи над фільмом «Таємниця острова Бек-Кап»

Основні поняття/ключові слова: візуальний експеримент, актор в анімаційному середовищі, складові елементи, дизайн персонажа, рух персонажа, висвітлення, камера, активний рух, повільний рух.

Рекомендована література (основна): 6-11, 15-18.

Додаткова: 3, 8-12.

Тема 6. Реквізит як засіб передачі інформації та засіб створення атмосфери.

Грим як органічний елемент структури. Реквізит як потужний інструмент візуального оповідання. Предмети, які з'являються в кадрі розкривають характер персонажів, підкреслюють епоху, створюють атмосферу та допомагають акторам природніше взаємодіяти з навколишнім середовищем.

Як приклад німий кіношедевр (Nähan) 1922 р. "Відьми чи історія чаклунства" режисер Бенджамін Крістенсен. Дослідження історії чаклунства, представляючи її як соціальне та культурне явище. Вважається одним із перших фільмів жахів.

Реквізит відігравав важливу роль у структурі фільму "Відьми". Режисер вивчив ретельно історичні та наукові джерела, щоб відтворити автентичні декорації та костюми для свого фільму. Він також використав велику кількість реквізиту, щоб допомогти створити атмосферу та достовірність.

У фільмі реквізит мав цілу низку різних функцій. Він допомагав у створенні атмосфери та посилював емоційний вплив на глядача. Наприклад, у сценах, що відбувалися у середньовічних монастирях, були використані предмети, характерні для того часу, такі як канделябри, книги та хрести. У сценах, пов'язаних із чаклунством, були використані предмети, пов'язані з магією, такі як кристали, фільтри та талісмани.

Реквізит відіграє важливу роль у створенні візуальної мови та передачі сенсу та настрою. Крістенсен використовував реквізит не тільки у якості декорацій, а й у підкресленні характерів персонажів та створенні атмосфери, що робить його використання у фільмі органічним елементом структури. Науковий трактат знятий за допомогою реконструкції події в середовищі створеному художніми засобами. Унікальність та різноманіття підходів до зображення, поєднання фактів, натуралізму і фантазії.

Використання оператором Йоханом Анкерстьеном контрастного та нижнього світла, замкненого простору.

Грим як органічний елемент структури. Створення характеру і особистості персонажів.

Роль художника гримера у створенні образів персонажів і передачі інформації про їх характер та емоції через макіяж, зачіски та використання протезів. У фільмі "Відьми" грим використовувався для створення атмосфери страху та жаху, а також для передачі характеру та особистості персонажів. Маски та грим, що створювали похмурі та моторошні образи відьом, а технологія "кривих дзеркал" надавала їм спотвореного та деформованого вигляду.

Основні поняття/ключові слова: реквізит як засіб передачі інформації, реконструкції події, магія, чаклунство, грим, макіяж, Бенджамін Крістенсен, Йохан Анкерстьєн, автентичні декорації, фільм жахів, Naxos 1922 р. натуралізм і фантазія.

Рекомендована література (основна): 6, 11, 13, 16,

Додаткова: 8.

Тема 7. Розробка вибраного матеріалу для практичної роботи. Аналіз вибраного матеріалу для творчого експерименту практичної роботи.

Представлення матеріалів (3 – 4 сцен, кадрів - варіанти) для вибору і виконання практичної роботи.

Перегляд представлених матеріалів.

Аналіз художніх якостей представлених матеріалів.

З'ясування кола проблем та можливостей під час майбутньої реалізації представлених матеріалів. Корекція задуму в залежності від реальних можливостей дослідницького кадру.

Визначення методів зйомки: оптика, фокусна відстань, діафрагма, відстань до об'єкта зйомки, кольорова температура.

Остаточний вибір та затвердження дослідницького кадру для виконання практичної роботи та аналізу елементів візуального простору.

Основні поняття/ключові слова: творчий експеримент, дослідницький кадр, корекція задуму, експериментальна задача, методи зйомки, оптика, фокусна відстань, діафрагма, кольорова температура.

Рекомендована література (основна): 1-5, 11-12, 20-21

Додаткова: 8-10, 13.

Тема 8. Створення штучного середовища в кіно та ілюзія реального простору. Створення штучного простору - один із ключових елементів кінематографа. Ілюзія реального простору. Використання різних технік досягається за рахунок:

1. Декорації: це може бути як реальні об'єкти, так і спеціально створені декорації. Включають стіни, вікна, двері, меблі, предмети інтер'єру і т.д. Важливо, щоб декорації відповідали стилю фільму та передавали атмосферу.

2. Колірна гама: кольори та відтінки допомагають створювати настрій та передавати емоції. Колірні рішення можуть бути світлими та яскравими або темними та похмурими.

3. Освітлення: грає ключову роль у створенні атмосфери на екрані. Воно може бути яскравим і контрастним або м'яким та розсіяним. Висвітлення допомагає підкреслити контури об'єктів та створити глибину простору.

4. Камера: вибір ракурсів, прийоми кадрування, рух камери – це допомагає створювати ілюзію реального простору. Можна використовувати різні прийоми, щоб передати певну атмосферу чи емоцію.

5. Візуальні ефекти: за допомогою комп'ютерної графіки можна створювати додаткові елементи простору, яких немає насправді. Це може бути як прості об'єкти, і цілі світи.

Всі ці елементи разом допомагають створювати ілюзію реального простору на кіноекрані. Який саме підхід вибере режисер, залежить від задумів та візуальної концепції фільму.

Основні поняття/ключові слова: штучний простір, декорації, стилю фільму, колірна гама, освітлення і глибину простору, вибір ракурсів, прийоми кадрування, рух камери, ілюзію реального простору, візуальні ефекти, візуальної концепції фільму.

Рекомендована література (основна): 1, 3-5, 12-14, 20.

Додаткова: 2, 7, 10.

Тема 9. Костюм як складова частина екранного простору та художнього рішення.

Від Сесіла Біттона до Жан-Поль Готьє. Костюм як органічний елемент образно-змістовної структури візуального простору кінотвору. Костюм як вихід в ірреальність. Костюм як складова частина художнього рішення простору створеної декорації, вибраного інтер'єру. Роботи художника по костюму як елемент стильової цілісності фільму та його жанрової приналежності. Автентичність костюму та інших елементів кадру - декорації, гриму, як причетність до певної середи.

Ключова роль художника по костюму у кіновиробництві. Створення образів персонажів та їх візуальної характеристики. Разом з іншими художниками, такими як художник-постановник та декоратор, художник по костюму працює над створенням візуального стилю та загальної естетики фільму. Допомогає режисеру та іншим членам команди краще зрозуміти візуальну структуру та елементи фільму.

Ключові завдання: створювати костюми, які допоможуть передати інформацію про персонажів та допоможуть створити необхідну атмосферу, дослідження історичних періодів,

враховувати бюджет фільму,

враховувати можливості акторів та компаній з виготовлення костюмів.

працювати з іншими художниками, щоб створити концептуальні ілюстрації, які показують загальну концепцію візуального стилю та образів персонажів.

Сесіл Біттон - ікона стилю, дизайнер інтер'єрів, художник з костюмів і декорацій, один з майстрів фотографії.

Жан-Поль Готьє — французький модельєр, який багато в чому визначив вигляд високої моди 1980-х і 1990-х років. Створив екстравагантні костюми для фільмів Педро Альмодовара («Кіка»), Пітера Грінуея бароковими костюмами («Кухар, злодій, його дружина і її коханець»), Жан-П'єра Жене («Місто загублених дітей») та Люка Бессона («П'ятий елемент»). («Кухар, злодій, його дружина і її коханець» одна з вершин творчості Грінуея. організоване їм середовище не менш виразне, ніж персонажі - вони навіть, до певної міри, стають частиною цього середовища. Творчий союз Грінуея, оператора Саша Верні, композитора Майкла Наймана, модельєра Жана-Поля Готьє, художників Бена ван Оса і Яна Рольфс народжує до життя один з найдосконаліших в формальному відношенні фільмів. Грінуей звертається до барокової естетики, і не тільки як втілення образу розкоші і пересичення нею.

Основні поняття/ключові слова: візуальний стиль, автентичність костюму, вихід в ірреальність, інформація про персонажів, Сесіл Біттон, Пітер, Грінуей, Саша Верні, барокова естетика.

Рекомендована література (основна): 1-6, 13-17, 20

Додаткова: 3, 8, 13.

Тема 10. Детальна розробка вибраного матеріалу для практичної роботи. Представлення детальної розробки: розкадровка, іконографічні матеріали, методи зйомки передбачувана схема освітлення, передбачувана оптика, передбачувана фокусна відстань, передбачувана діафрагма, передбачувана відстань до об'єкта зйомки, передбачувана кольорова температура з необхідними складовими для реалізації проекту. Проведення відбору складових елементів візуального простору дослідницького кадру. Пошук і вибір акторського складу. Проби акторів, робота з гримом, підбір костюму.

Моделювання задуму виходячи з реальних можливостей дослідницького кадру.

Затвердження розробки дослідницького кадру для виконання практичної роботи та аналізу елементів візуального простору.

Основні поняття/ключові слова: розкадровка, іконографічні матеріали, методи зйомки передбачувана схема освітлення, проба акторів, робота з гримом, підбір костюму, затвердження розробки.

Рекомендована література (основна): 1-5, 11-12, 20-21

Додаткова: 8-10, 13.

Тема 11. Повномасштабна реконструкція історичної епохи. Спільні риси в професіях режисера та слідчого для історичної реконструкції. (С.Кубрик). Робота над «Баррі Ліндоном», вивчення повсякденного життя європейської аристократії XVIII сторіччя. Серед художників, на твори яких орієнтувалися творці фільму, називають жанрові роботи Хогарта («Пригоди гульвіси») та Ватто («Вивіска Жерсена»). Кубрик вибудовує мізансцени на основі офортів та картин XVIII сторіччя. Статичні, симетричні композиції епохи класицизму на кшталт Хогартівських полотен наділені життям у всіх його суперечливих проявах. Пейзажі, стилізовані під Констебла та Гейнсборо, інтер'єри європейських палаців — під жанрові сцени з потсдамського життя Фрідріха Великого пензля Адольфа Менцеля.

Інтер'єрне та пейзажне тло несе семантичне навантаження як підтекст для подій та коментар до них. Художник-постановник Кен Адам згадує, що завдання, яке поставив Кубрик, полягало в тому, аби з документальною точністю відтворити декорації дворянської садиби XVIII століття.

Рекомендована література (основна): 13-15, 22-24.

Додаткова: 8-10, 13.

Тема 12. Практична зйомка в створеній декорації павільйонна актора(ів) з використанням реквізиту, гриму, костюму, освітлення. Підготовка та побудова павільйонної декорації (фактурування, окраска,

Розстановка меблів, реквізиту,

Установка по створеній схемі освітлення, фільтрів, відбивачів; установка балансу білого,

Установка знімальної апаратури, оптики, фільтрів, додаткового обладнання.

Гримування та одягання акторів.

Режисерування на майданчику,

Зйомка завдання.

Інтерпретація результатів, осмислення, порівняння, тлумачення та описове пояснення.

Друк матеріалів

Основні поняття/ключові слова _ побудова павільйонної декорації, розстановка меблів, реквізиту, схема освітлення, гримування, зйомка завдання, інтерпретація результатів, друк матеріалів.

Рекомендована література (основна): 1-5, 11-12, 20-21

Додаткова: 8-10, 13.

Завдання для практичної роботи та критерії оцінювання

Тема	Завдання	Форма подання	Максимальна кількість балів
Тема 4.	Підготовка практичної роботи по вибору та повтору кінокадру	Цифровий багатокадровий образотворчий ряд	11
Тема 7.	Підготовка практичної роботи по вибору та повтору кінокадру. Затвердження вибраного матеріалу для практичної роботи. Проаналізуйте творчі та зображальні можливості костюму як складової частини екранного простору.	Цифровий багатокадровий образотворчий ряд	11
Тема 10.	Практична робота по створенню повтору кадру	Цифровий багатокадровий образотворчий ряд. Створена	11

		схема освітлення Операторська експлікація	
Тема 12.	Зйомка практичної роботи по вибору та повтору кадру	Есе та усна відповідь	11

Критерії оцінювання практичної роботи:

Критерії оцінювання	Кількість балів
Продемонстровано високий рівень професійної підготовки під час аналізу обраного кінокадру та його художньо-візуальних складових. Обґрунтовано вибір локації, декорації, реквізиту, костюму, гриму та світлового рішення. Цифровий багатокадровий образотворчий ряд, операторська експлікація та схема освітлення виконані професійно й відповідають авторському задуму. Повтор кадру максимально точно відтворює композицію, ракурс, оптику, світлотональне та колористичне рішення оригіналу. Під час зйомки продемонстровано впевнене володіння операторськими засобами виразності. Есе містить глибокий аналіз виконаної роботи, аргументовані висновки та коректне використання професійної термінології.	8-11
Практичне завдання виконано в повному обсязі, проте окремі складові реалізовано з незначними неточностями. Аналіз кінокадру є достатньо змістовним, але не всі творчі й технічні рішення повністю обґрунтовані. Цифровий образотворчий ряд, схема освітлення та операторська експлікація відповідають поставленому завданню, однак містять окремі недоліки. Повтор кадру загалом передає художнє рішення оригіналу, але має незначні відмінності у композиції, освітленні, роботі з простором або деталях. Есе та усна відповідь демонструють достатній рівень розуміння матеріалу.	5-7
Практичне завдання виконано частково. Аналіз кінокадру поверховий, без достатнього обґрунтування творчих і технічних рішень. Підготовчі матеріали (образотворчий ряд, операторська експлікація, схема освітлення) містять суттєві недоліки або виконані не в повному обсязі. Повтор кадру лише частково відповідає оригіналу, допущено помилки у композиції, роботі зі світлом, виборі оптики, реквізиту чи організації екранного простору. Есе та усна відповідь мають описовий характер, висновки недостатньо аргументовані.	2-4
Практичне завдання не виконано або виконано фрагментарно. Відсутній аналіз обраного кінокадру, підготовчі матеріали не відповідають вимогам або не подані. Повтор кадру не відтворює художньо-візуальні особливості оригіналу, допущено грубі помилки у побудові кадру, освітленні та роботі з екранним простором. Есе та усна відповідь не демонструють розуміння поставленого завдання, професійна термінологія використовується некоректно або відсутня.	1

5. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- **словесні методи:** пояснення, лекція, бесіда, дискусія, аналіз професійних ситуацій;
- **наочні методи:** демонстрація прикладів організації аудіовізуального виробництва, аналіз виробничої документації, календарно-постановочних

планів, кошторисів, виробничих графіків, організаційних схем, презентацій та кейсів сучасних аудіовізуальних проєктів;

- **практичні методи:** розроблення виробничої та проєктної документації, моделювання процесів управління створенням аудіовізуального твору, аналіз управлінських рішень, виконання практичних і самостійних завдань, робота в малих групах, презентація та захист результатів виконаних проєктів.

6. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Тема	Завдання	Форма подання	Максимальна кількість балів
Тема 1.	Ознайомлення із завданням	Усна відповідь	7
Тема 2.	Дослідіть стилеві особливості композиції «Жива картина» «Tableaux vivants».	Усна відповідь	7
Тема 3	Дослідіть формування екранного простору фільму. Вивчити творчі можливості створення штучного середовища в кіно.	Усна відповідь	7
Семінар 1	По пройденим темам 1,2,3	Есе та усна відповідь	
Тема 5.	Вивчити творчі можливості застосування складових елементів зображення акторів в анімаційному середовищі.	Усна відповідь	7
Тема 6.	Проаналізуйте елементи реквізиту як засобу передачі інформації. Дослідіть грим як елемент створення характеру і особистості персонажів.	Усна відповідь	7
Семінар 2	По пройденим темам 5,6	Есе та усна відповідь	
Тема 8.	Дослідіть особливості роботи художника над моделюванням кінопавільйону як натурного місця дії.	Усна відповідь	7
Тема 9.	Дослідіть костюм як елемент створення характеру і особистості персонажів. Вивчіть творчі можливості застосування	Усна відповідь	7
Семінар 3	По пройденим темам 8,9	Есе та усна відповідь	
Тема 11.	Дослідіть реконструкцію історичної епохи та історичну правдивість фільму «Баррі Ліндон»	Усна відповідь	7

Семінар 4	Представлення: Створеного кадру, реальної схеми освітлення, фото майданчика із розташуванням обладнання, операторської експлікації.	Виконана робота у вигляді надрукованих у форматі А-4 вибраного і створеного кадру	
-----------	--	---	--

Критерії оцінювання самостійної роботи:

Критерії оцінювання	Кількість балів
Зображальний аналіз: повний, точний, логічний; студент чітко пояснює структуру проекту, фотонарис або розкадрування. Відповідність завданню + креативність: завдання виконано повністю, рішення оригінальне і художньо обгрунтоване. Технічне виконання: високий рівень, грамотне світло, композиція, кольороподача. Оригінальність: індивідуальний стиль помітний і професійно реалізований. Керування командою: демонструє впевнене управління процесом зйомки. Рішення проблем: самостійно знаходить ефективні виходи зі складних ситуацій під час роботи.	5-7
Зображальний аналіз: в основному точний, але не повністю глибокий. Відповідність завданню + креативність: завдання виконано, є цікаві рішення, але менш виражені. Технічне виконання: добре, можливі дрібні недоліки. Оригінальність: стиль проявляється, але не завжди послідовно. Керування командою: загалом ефективно, але інколи недостатньо організоване. Рішення проблем: долає труднощі, але інколи потребує підтримки або підказок.	4
Зображальний аналіз: поверховий, місцями нечіткий, бракує аргументації. Відповідність завданню + креативність: виконано частково; творчих рішень мало. Технічне виконання: помітні недоліки у світлі, композиції, різкості або обробці. Оригінальність: слабка, стиль не проглядається. Керування командою: нестабільне, часто без системи. Рішення проблем: труднощі долаються повільно або неефективно.	3
Зображальний аналіз: відсутній або дуже слабкий; студент не може пояснити структуру роботи. Відповідність завданню + креативність: завдання виконано неправильно або не виконано; креативність відсутня. Технічне виконання: низький рівень, грубі помилки. Оригінальність: відсутня повністю. Керування командою: немає організації, процес не контрольований. Рішення проблем: студент не справляється з труднощами, не пропонує рішень.	2

Відповідно до [Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих у процесі формальної, неформальної та/або інформальної освіти](#) Університету, здобувач має право зарахувати результати навчання, якщо вони підтверджені офіційними документами (дипломом, сертифікатом, свідоцтвом тощо). Це можуть бути результати, отримані під час участі в онлайн чи очних курсах, програмах обміну, конференціях, тренінгах, семінарах, лекціях, майстер-класах, літніх чи зимових школах, бізнес-школах, стажуваннях та інших освітніх заходах.

У межах цієї дисципліни здобувач може подати документи для визнання результатів неформальної освіти за окремими темами (наприклад, теми 1, 3). Якщо такі результати підтверджені сертифікатом чи іншим документом, вони зараховуються як виконання завдань для самостійної роботи.

Освітні курси, за проходження яких можна отримати перезарахування, знаходяться на платформі:

- [Prometheus](#)
- [EdEra](#)
- [Coursera](#)

7. Форми проведення контролю та критерії оцінювання

Оцінювання рівня знань здобувачів включає поточний і підсумковий контроль. Поточний контроль має на меті оцінити роботу здобувачів за всіма видами аудиторної роботи (лекції, семінарські заняття, практичні заняття) та відображає поточні навчальні досягнення здобувачів в освоєнні програмного матеріалу дисципліни. Підсумковий (семестровий) контроль є інтегрованою оцінкою засвоєння знань здобувачів у вигляді семестрового заліку.

При викладанні дисципліни використовуються такі методи контролю:

поточний контроль (ПК) - включає диференційований та об'єктивний облік результатів освітньої діяльності здобувачів щодо засвоєння теоретичних знань (усне опитування, обговорення проблемних питань тощо) та умінь практичного вирішення завдань на практичних заняттях та під час самостійної роботи здобувачів. Поточний контроль передбачає максимально - 100 балів;

підсумковий семестровий контроль (ПСК) – залік, за підсумками роботи в семестрі (за результатами поточного контролю).

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Вид контролю	За результатами поточного контролю та самостійної роботи													Сума балів
	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	Разом	
Самостійна робота	7	7	7		7	7		7	7		7		56	100
Виконання практичного завдання				11			11			11		11	44	
Кількість балів за темою	7	7	7	11	7	7	11	7	7	11	7	11	100	

Шкала відповідності оцінок

Оцінка за стобальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Значення оцінки	Рівень компетентності
90 – 100	A	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками	Високий (творчий)
82 – 89	B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	Достатній (конструктивно-варіативний)
74 – 81	C	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	

64 – 73	D	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	Середній (репродуктивний)
60 – 63	E	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	
35 – 59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання	Низький (рецептивно-продуктивний)
0 – 34	F	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	

9. Рекомендована література

1. Чарльз Брамеско Колір фільмів. Видавництво ArtHuss. Київ 2026.- 208с.
2. Метью Вілсон. Прихована мова символів. Видавництво ArtHuss. Київ 2026.- 272с.
3. Густаво Меркадо. Око кінематографіста: вивчаємо (і порушуємо) правила композиції кадру. Видавництво ArtHuss. Київ 2026.- 230с.
4. Чарлі Пікард. Колір і світло. Видавництво ArtHuss. Київ 2024.- 384с.
5. Стівен Д. Кац. Кадр за кадром. Візуалізація від концепту до екрана. Видавництво ArtHuss. Київ 2024.- 395с.
6. Мусієнко О.С. Модернізм & авангард: єдність протилежностей. Кінематограф ХХ століття. Київ: Логос, 2018. 400с
7. Госейко Л., «Історія українського кінематографа. 1896—1995», К.: KINO-КОЛО, 2005 р.
8. Лариса Брюховецька. Майстри кінозображення. Кінематографічні студії. Випуск одинадцятий. – К., Редакція журналу «Кіно-Театр». 2020. 208с.
9. Українська кінооператорська школа. Кінематографічні студії. Випуск десятий. – К., Редакція журналу «Кіно-Театр». 2020. 240с.
10. Енергія відродження. Українське кіно 2014-2020. Випуск тринадцятий. – К., Редакція журналу «Кіно-Театр». 2022. 248с.
11. Прядко О.М. Спеціальні види зйомок. Навчальний посібник. У двох книгах. – К.: «Освіта України», 2015.
12. Вержбицький Б.В. Освітлення в мистецтві оператора. Навчальний посібник - К., КНУКіТ, 2023.
13. Geoffrey Nowell-Smith. The Oxford History of World Cinema. 1997
14. Tadeusz Lubelski, Iwona Sowinska. Rafal Syska. Kino klasyczne. Historia kina/ Tom 2/ - Krakow. Towarzystwo autorow i wydawcow prac naukowych. 2012. – 1244с.
15. Kamila Zyto. Film Noir i kino braci Coen. Wydawnictwo uniwersytetu lodzkiego. 2017.- 346с.

16. Blain Brown. Swiatlo w filmie. – Warszawa: Wydawnictwo Wojciech Marzec, 2009. – 299с.
17. Blain Brown. Cinematography sztuka operatorska. – Warszawa: Wydawnictwo Wojciech Marzec, 2014. – 501с.
18. Jost Vacano. EnergaCAMERIMAGE International Film Festival of the Art of Cinematography. Torun Poland 2021.
19. Gustavo Mercado. Okiem filmowca. – Warszawa: Wydawnictwo Wojciech Marzec, 2011. – 271с.
20. Patti Bellantoni. Jesli to fiolet, ktos umrze. – Warszawa: Wydawnictwo Wojciech Marzec, 2010. – 251с.
21. Simon Mark. Storyboard Ruchwsztuce filmowej. – Warszawa: Wydawnictwo Wojciech Marzec, 2010. – 472с.
22. Paul Duncan. Stanley Kubrick. Taschen – 2006. 192с.
23. Alan Bermingham. Location Lighting for Television. FocalPress. 2003. 304 p.
24. David W. Samuelson. Motion Picture Camera and Lighting Equipment. FocalPress. 1986. 240 p.

Додаткова:

1. Абакумов В.Г., Прядко А.М. Операторские краны// Журнал «ТВ технологии», №1, 2009.
2. Абакумов В., Прядко А., Трапезон К. Осветительные и съемочные светофильтры// Журнал «ТВ-технологии», №2, 2010.
3. Алфьорова З.І. Межі видимого. Становлення візуального мистецтва: монографія. Харків: ХДАК, 2008. -208с.
4. Вержбицький Б.В. Образотворчо-монтажне розкадрування. Навчально-наочний посібник - К., КНУКіТ, 2021.
5. Вержбицький Б.В. Світло і тінь в живописі та на екрані. Навчально-наочний посібник - К., КНУКіТ, 2019.
6. Горпенко, В. Кіносценарій як специфічна форма організації дії К.: ДІТМ, 1999.
7. Горпенко, В. Колорит в кіно – та телемистецтві - К.: ДІТМ, 1998.
8. Еран Дінур. Посібник із візуальних ефектів для кінематографістів: Видавництво ArtHuss. Київ 2024.- 210с.
9. Є. Філіппов. Зйомки динамічною камерою. Навчально-методична розробка. Київ. 2017.
- 10.Є. Філіппов. Світлофільтри. Навчально-методична розробка. Київ. 2017.
- 11.Тримбач С.В., Кіно народжене Україною. Альбом антології українського кіно. Київ: Техніка, 2016. – 384с.: іл.
- 12.Нариси з історії кіномистецтва України. Київ. Інститут проблем сучасного мистецтва АМУ. Інтертехнологія, 2006. 862с.
- 13.Kracauer, S. (1960). *Theory of Film: The Redemption of Physical Reality*. Princeton New Jersey: Princeton University Press.
- 14.https://en.wikipedia.org/wiki/Tableau_vivant
- 15.Ramos, J. & Pouy, L. (2014). *Le tableau vivant ou l'image performée*. Paris: Mare & Martin/INHA.

10. Інформаційні ресурси

1. British Cinematographer — видання про мистецтво та технічні аспекти кінозйомки. URL: britishcinematographer.co.uk
2. American Cinematographer – Видання про технічні аспекти кінозйомки та інтерв'ю з професіоналами індустрії.
3. Sundance Institute – Ресурс для кінематографістів, що пропонує програми підтримки, освітні ресурси і новини індустрії.
4. No Film School – Ресурс для кінематографістів, який включає новини, статті, поради та відеоуроки про різні аспекти кіновиробництва.
5. <https://variety.com/lists/best-movies-of-all-time/12-angry-men-1957/>
100 найкращих фільмів усіх часів